

A Nagy Gyula Területi Múzeum Szervezeti és Működési Szabályzatának

1. melléklete

Nagy Gyula Területi Múzeum

Stratégiai terv

2025 – 2030

OROSHÁZA, 2025

Az orosházi Nagy Gyula Területi Múzeum stratégiai terve a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló, többször módosított 1997. évi CXL. törvény 42. (4) b) pontja értelmében tartalmazza a múzeumi küldetésnyilatkozatot, az állományvédelmi tervet, a gyűjtemény gyarapítási- és revíziós tervet, továbbá a múzeumi digitalizálási stratégiát.

Az intézmény küldetésnyilatkozata

„A tudás esély, a család egység, a múzeum kapocs”

A múzeumok megőrzik, interpretálják és fejlesztik az emberiség természeti és kulturális örökségét.¹

Múzeumunk Orosháza város társadalmának fejlődése érdekében gondoskodik a gyűjteményéről, amely az ismeretek megalapozásának és bővítésének elsődleges bizonyítékait őrzi.

Képeseknek kell lennünk kapcsolatot teremteni az egyénnel, a családdal annak érdekében, hogy elősegítsük a természeti és társadalmi kihívásokra adható reakciókat, reflexiókat. A múltból merítkezve, a múlt értékeinek felhasználásával, a változtatás képességével szembenőzni az új kihívásokkal.

Rendezvényeivel nemcsak a helybéli polgárokat szólítja meg, hanem programot kínál az ide látogatóknak is, és ezzel növeli a város turisztikai vonzerejét. Együttműködik a nevelési-oktatási intézményekkel, múzeumpedagógiai programjaival segíti az iskolai és az iskolán kívüli oktató- és nevelőmunka céljainak elérését, a kultúra iránti fogékonyság elmélyítését. Speciális programjaival hozzájárul a fogyatékkal élők társadalmi integrációjához. Együttműködik a városban és a gyűjtőterületét alkotó kistérség településein működő kulturális intézményekkel, egyházakkal, társadalmi- és civil szervezetekkel, hogy minél szélesebb rétegek számára biztosítsa a kultúra befogadásának élményét.

A Nagy Gyula Területi Múzeum küldetése, hogy magas színvonalú muzeológiai-múzeumpedagógiai-közönségkapcsolati munkája során múzeumspecifikus módon valósítsa meg a társadalmi igényekre nyitott, szolgáltató, látogatóinak intellektuális élményt nyújtó, a lokális és nemzeti identitást építő múzeum ideáját.

¹ ICOM Múzeumok etikai kódexe In.: <http://www.ace.hu/icom/PDF/etika.pdf> (2025. április 21.)

1) Helyzetelemzés

A Múzeum rövid története

Az első múzeum, egy iskolai gyűjtemény, 1927. április 10-én nyílt meg Orosházán. Megalkotója Juhász Balázs pedagógus, aki a diákokat bevonta a gyűjtő- és nyilvántartó munkába is. Egyik tanítványa volt az a Nagy Gyula, aki a II. világháború végén községi igényre letette a városi múzeum alapjait. A gyűjtemény a fiatalon elhunyt Juhász Balázs által összegyűjtött anyag maradványára épült.

Nagy Gyula vezetése alatt (1944-1979.) a Múzeum körül igazi műhelymunka szerveződött, melynek eredményességét mutatja a megjelentetett 5 évkönyv és a várostörténeti monográfia (1965.). Nagy Gyula néprajzkutatóként is megállta helyét. Munkái a paraszti élet hagyományos földművelésével, állattartásával és mindennapjaival foglalkoztak. Egyedülálló kutatásokat végzett a szárazmalmokkal kapcsolatban.

Rövid ideig Beck Zoltán állt a Múzeum élén (1979.), aki már ezt megelőzően is jelentős folklórgyűjtést végzett. Érdeme a Darvas- emlékház kialakítása.

A nyolcvanas évek elejétől Hévízi Sándor vezette az intézményt (1980-2001.). Nyelvész végzettségüként összegyűjtötte Békés megye földrajzi neveit. Igazgatósága alatt nyitotta meg kapuit - a Darvas József szülőháza udvarán lévő - Békés Megyei Irodalmi Gyűjtemény, melynek létrejöttében nagy szerepe volt Szabó Ferenc megyei múzeumigazgatónak.

Az orosházi Múzeum 1944-től városi múzeumként, Juhász Balázs Múzeum néven működött 1950-ig, mikor is államosították és a Szántó Kovács János nevet vette fel. 1962-től beolvadt a megyei múzeumi szervezetbe, annak keretében működött 2000. december 31-ig. 2001. január elsejével Orosháza Város Önkormányzata vette át, azóta működik a Múzeum területi hatóságú múzeumként, Szántó Kovács János Területi Múzeum néven. 2015-ben a Múzeum neve megváltozott, Nagy Gyula Területi Múzeum lett, tisztelegve egyik alapítója előtt. 2016. májusától a Városi Képtár is a Múzeum kiállítóhelyeként működik.

A Múzeum feladata a múlt emlékeinek, hagyományainak felgyűjtése, nyilvántartása, rendszerezése és bemutatása, s mint megőrző, teszi ezt a jövő nemzedékei számára.

Változó korunkban a kulturális intézmények szerepe változik, így a Múzeum szerepének változása is szükségszerű.

A Városi fenntartású, területi múzeum programja

A múzeum „profitra nem törekvő, a társadalom és fejlődése szolgálatában álló, a köz számára nyitott állandó intézmény, amely az emberek és környezetük anyagi és szellemi bizonyítékait

gyűjti, megőrzi, kutatja, közvetíti és kiállítja tudományos, közművelődési és szórakoztató céllal”².

A múzeum tehát több mint egy egyszerű kiállítóhely: sokrétű feladatait komplex módon látja el. A tárgyak gyűjtése és feldolgozása révén új ismereteket állít elő, és ezen új ismereteket különböző csatornákon adja át a társadalomnak.

- Közgyűjtemény, mert gyűjtőterületén gyűjt és megőrzi a kulturális örökség elemeit a köz, a jelen s a későbbi nemzedékek számára állami és önkormányzati támogatással.
- Tudományos műhely, mert a gyűjtött anyagot feldolgozza: rekonstruálja azt a kontextust, amelynek a műtárgy egykor része volt, illetve feltárja egykori jelentését; s mindezt úgy, hogy beágyazza a nemzeti és az egyetemes történeti-kulturális folyamatokba.
- Közművelődési intézmény, mert hozzáférést biztosít a társadalom számára a tárgyakhoz és feldolgozásuk eredményeihez a valós és a virtuális térben egyaránt.
- Művészeti színtér, amely teret biztosít a kortárs művészet bemutatkozására, egyben szervezi a lokális művészeti életet.

Mindez nem öncél. A múzeum elsődleges feladata a helyi identitás erősítése a lokális történelmi, kultúrtörténeti, művészeti értékek felmutatásával, hisz a szülő- és lakóhelyhez kötődés kiemelten fontos. Bekapcsolva a gondjaira bízott örökségi elemeket az országos – alkalomadtán a nemzetközi — tudományos és művészeti életbe, erősíti a város pozícióit: a tudományos eredmények a tudományos-népszerűsítő szinten beépülnek a köztudatba. A múzeum az egyének szintjén hozzájárul a kultúrafogyasztási igények kielégítéséhez, teret ad az egyéni kreativitás kibontakoztatásához, ezáltal az élhetőbb környezet kialakításában is szerepet játszik, miként az életminőség javításában és a társadalmi integrációban is. Az idegenforgalmon keresztül közvetetten a gazdasághoz is kapcsolódik. Miként szerepet játszik az oktatás és képzés különböző formális és nem-formális szintjein is, támogatást nyújtva a közoktatási intézményeknek a kulturális kompetenciák elsajátítása terén, illetve segítve az élethosszig való tanulást. Programjaival hozzájárul a nyugdíjasok és a fogyatékkal élők életminőségének javításához.

Orosháza város azonban nem létezik az őt körülvevő tágabb környezet nélkül, amelynek települései között központi szerepet játszik: ennél fogva nem csupán közigazgatási, hanem politikai, gazdasági és kulturális centrum is. Ez a szerep kötelezettségeket ró a múzeumra is, amelynek ki kell lépnie a város közigazgatási határai mögül. Orosháza esetében ez a kistérséget jelenti. Orosháza jelenti a belső kört, a kistérség 16 települése pedig azt a külső kört, amelyeknek kulturális örökségét — legalább részben – szintén a múzeum őrzi. E szférában a Nagy Gyula Területi Múzeumnak számos feladatot kell ellátnia:

- a kistérség intézményeinek, helytörténeti klubjainak, gyűjteményeinek mentorálása;

² ICOM Múzeumok etikai kódexe In.: <http://www.ace.hu/icom/PDF/etika.pdf> (2025. április 21.)

- együttműködés a kistérség és a megye muzeális és kulturális intézményeivel (faluház, IKSZT), egyházaival és civil szervezeteivel;
- a kistérség településeire kihelyezett programokkal (kiállítás, vándorkiállítás, múzeumpedagógiai foglalkozások, ismeretterjesztő előadások) támogatja a helyi önkormányzatok kulturális, közművelődési feladatellátását, a kulturális kompetenciák elsajátítását, illetve az élethosszig tartó tanulást;
- „identitásközpontként” támogatja a lokális önzonosságtudat fenntartását, formálását a honismereti kutatások centrumaként.

A Nagy Gyula Területi Múzeum feladatellátási kötelezettségét az 1997. évi CXL. tv. határozza meg.

A Múzeum területi ellátásába tartozó települések: Orosháza, Gádos, Nagyszénás, Csorvás, Kardoskút, Gerendás, Csanádapáca, Pusztaföldvár, Tótkomlós, Békéssáms, Végegyháza, Kaszaper, Nagybánhegyes, Mezőkovácsháza, Battonya, Mezőhegyes, Medgyesegyháza.

Épületállomány és infrastruktúra

Telephelyek:

Nagy Gyula Területi Múzeum

Épülete helyi védelem alatt áll, a Schwarcz János által felajánlott magánházban.

Darvas József Irodalmi emlékház

Darvas József szülőháza (hagyományos parasztház) a korhű berendezések bemutatására, az író munkásságát bemutató kiállításra és egy bognár műhely berendezési tárgyainak szemléltetésére szolgáló kiállítóhely.

Az épület műemléki védelem alatt áll.

Városi Képtár

Több neves alkotó indult el Orosházáról a világhírnév felé, és bár többségük elhagyta szülővárosát, mégis egész életük során kapcsolatban maradtak vele. E kapcsolat eredményeként alkotásaik egy részét Orosházának adományozták, mellyel egy városi gyűjteményt alapoztak meg.

Az első szinten neves orosházi festőművészek alkotásaiból készült állandó kiállítás látható. A második szinten Báthory Júlia üvegtervező művész állandó kiállítását láthatják az érdeklődők. A Városháza épületében található az első emeleten a Városházi Galéria, mely a képtár időszakos kiállításainak ad helyet.

Vízellátás-történeti Muzeális Kiállítóhely

A Kútmúzeum az elmúlt száz év különféle kúttípusait mutatja be, kerítéssel körbe kerítve, szabadon megtekinthető. A víztorony aljában állandó kiállítás fogadja a látogatókat.

A Múzeum épületét felújítottuk 2022-23-ban. Az épület állaga nagyon jónak mondható, a fűtés és a nyílászárók korszerűsítése még várat magára.

Az épületek fizikai adottságaiból adódó korlátai akadályozzák a bővítés lehetőségét, ennek következtében a terek adottak. Nem áll rendelkezésre külön foglalkoztató, jelenleg az időszak kiállításokkal kell megosztani ezt a teret. A technikai felszereltség jó. A felújítás során az informatikai eszközök bővítésével interaktív, komplex programokra van lehetőség.

A kiállítóhelyekre összességében jellemző, hogy állagjavításra, illetve felújításra szorulnak. Árnyalja a helyzetet még az a körülmény is, hogy a Múzeum épülete helyi védelem alatt áll, míg a Darvas-ház és a Magtár épülete műemléki védelem alatt áll.

További gondot jelent, hogy jelenleg egyik épület sem teljeskörűen akadálymentesített, ehhez jelentős átalakítások kellenének, ami azonban több épületben nem oldható meg.

A kiállítóhelyek esetében elavult a fűtési rendszer, korszerűtlenek a nyílászárók, valamint a tetőszerkezetek is felújításra szorulnak.

A lehetőséghez képest azonban rendezett és megfelelő környezet áll rendelkezésre. Mindezek ellenére igyekeznek megteremteni a XXI. századi elvárásoknak megfelelő múzeumi teret és rendezvényeket.

A Múzeum udvarán kb. 25 fő befogadására alkalmas fedett kerthelyiség teszi hangulatossá a nyári programokat. Egy hagyományos kemence és sparhelt teszi élményszerűbbé a jelesebb alkalmakat. A múzeumpedagógiai foglalkozások során, és egyéb rendezvények alkalmával is nagyon jó szolgálatot tesz.

Raktárhelyiségeink állapota nem jó, azok felújításra várnak, a műtárgyállomány megfelelő környezetet igényel.

Személyi feltételek

A múzeum statisztikai létszáma: a Nagy Gyula Területi Múzeum Szervezeti és Működési Szabályzatának törzsszövegében rögzített fő.

A Nagy Gyula Területi Múzeum szerencsés helyzetben van, hiszen magasan képzett szakemberekkel látja el feladatait. Több munkatársunknak van több diplomája, ezzel a szolgáltatásaink sokszínűségét növeljük, míg a fiatal átlagéletkor miatt dinamikus csapat vagyunk.

A Nagy Gyula Területi Múzeum szakemberlétszáma formálisan megfelel a muzeális intézmények működési engedélyéről szóló 376/2017. (XII.11.) Korm. rendelet előírásainak.

Gyűjteményi tevékenység

Régészeti gyűjtemény

A Múzeum gyűjtőterülete 17 Békés vármegyei településre terjed ki. A múzeumi nyilvántartási rendszerben a lelőhelyek lelőhelyszámmal kerültek ellátásra, amely a település nevének rövidítését, illetve az adott terület határában található lelőhelyek viszonylatában a soron következő sorszámot tartalmazza.

A Múzeum régészeti gyűjteménye egy nyitott, folyamatosan bővülő gyűjteményi egység, amely a Múzeum gyűjtőterületéről származó és 1711. előttre keltezhető műtárgyakat foglalja magába.

A Múzeum régészeti gyűjteménye különböző módon gyarapodik. A legjellemzőbb a tárgyak régészeti feltárás, terepbejárás vagy fémdetektoros kutatás útján történő begyűjtése. Kevésbé jellemző az ezektől eltérő forrásból származó tárgyak múzeumba kerülése, a vásárlás jellemző a legkevésbé.

Néprajzi gyűjtemény

A Múzeum néprajzi gyűjteménye Nagy Gyula igazgatósága alatt bővült jelentősen, ebben az időszakban rengeteg – elsősorban mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódó – használati eszköz került az intézmény tulajdonába, köszönhetően az akkoriban jellemző tervszerű és rendszeres gyűjtésnek, de kiemelhetők a különböző bútorok, illetve az egyéb használati eszközök is. Tehát ebben az időszakban alakult ki a néprajzi gyűjtemény gerince, melyet tárgyi és fotótári anyagok alkotnak. A tárgyak adatainak gondozása elsődlegesen manuálisan folyik.

A Múzeum komoly fényképgyűjteménnyel rendelkezik, melynek gerincét a volt múzeumigazgató, Nagy Gyula által készített fotók alkotják. Ezekhez a fényképekhez szakmai szempontból meglehetősen jó leíró kartonok tartoznak, melyeknek információtartalma teszi teljessé a gyűjteményt.

A Múzeum nemrégiben indított "gyűjtőprojektje" pedig arra hivatott ösztönözni a nagyközönséget, hogy saját családi fotóikkal, tárgyaikkal járuljanak hozzá a gyűjtemény bővítéséhez. Az az érdekes helyzet állt elő, hogy egyre több fénykép csak digitális formában van meg, ez mindenképpen arra ösztönöz bennünket, hogy minél hamarabb létrehozzunk egy digitális gyűjteményt.

Történeti gyűjtemény

A történeti gyűjteménybe a gyarapodásba, majd a leltárba végleges leltári számmal felvett anyagok kerülnek. Ebbe a körbe tartozik minden olyan dokumentum és tárgyi anyag, amely Orosháza és vidéke történeti múltjához kapcsolódik.

Ide tartozik viszont - mivel térségünk és annak 50 000 lakója is nagyobb egységek részeként kapcsolódik az egészbe -, a mai Dél-Alföld, mint régió (Bács-Kiskun, Csongrád-Csanád és Békés vármegyék), illetve a Körös-Tisza-Maros közének emlékei, továbbá – mivel Orosháza város egykor több vármegye metszéspontjába esett – az egykori Csanád és Arad megyékhez

tartozó területek múltja is. Ezekben az esetekben elsősorban a makro- és régiótörténeti kutatások révén kinyerhető adatokról beszélhetünk, amelyek, mint párhuzamok, vagy mint a részt az egészben hordozó tanulságok segíthetnek a szűkebb, lokális történelem megértésében, esetenként pótolhatják vagy kiegészíthetik a hiányosan fennmaradt, vagy elveszett adatokat.

Kétségtelen viszont, hogy tágabb területi összefüggésben csak kifejezetten indokoltan gyűjtenek történeti forrásanyagot a területi múzeumok – ezzel kapcsolatban számos további múzeumnak vannak kötelezettségei.

A történeti szakág ilyen tágabb összefüggésrendszerben elsősorban a történeti szakirodalmat gyűjti – ez azonban már a történeti kutatásokhoz tartozik, nem a történeti gyűjteményhez, a kettő természetesen összefügg egymással.

Irodalomtörténeti gyűjtemény

A gyűjteménybe a gyarapodásba, majd a leltárba végleges leltári számmal felvett anyagok kerülnek. A feltárás, az anyag feldolgozásának joga, a leltárba vevő muzeológust illetheti a gyarapodást követő 5 évig. Ebbe a körbe tartozik minden olyan dokumentum és tárgyi anyag, amely Orosháza és vidéke irodalmi múltjához és jelenéhez kapcsolódik.

A történeti szakághoz hasonlóan kiterjed a figyelem a történelmi gyűjteménynél leírtak miatt a mai Dél-Alföld, mint régió (Bács-Kiskun, Csongrád-Csanád és Békés vármegyék), illetve a Körös-Tisza-Maros közének emlékeire, továbbá az egykori Csanád és Arad megyékhez tartozó területek irodalma iránt is.

Jelenleg lezárt gyűjtemény.

Képző-, és iparművészeti gyűjtemény

Báthory Júlia (1901 – 2000) – üvegtervező művész

Boldizsár István (1897. Orosháza – 1984. Budapest) – festőművész

Bolmányi Ferenc (1904. Léva – 1990.) – festőművész

Csáki-Maronyák József (1910. Orosháza – 2002.) – Kossuth-Díjas festőművész

Emil Vitroel (1929. – 2001.) – szobrászművész

Kass János (1927. Szeged – 2010. Budapest) – grafikusművész

Nicolas Muller (Müller Miklós) (1913. Orosháza – 2000. Spanyolország) – fotóművész

Pap Gyula (1899. Orosháza – 1983.) – festőművész

Az orosházi Városi Képtár folyosóján megtekinthetőek az Orosházi Festők Csoportjának alkotásai, Oskó Lajos és Rezes-Molnár Lajos festményei, illetve Ujhelyi István, gyulai születésű fotóművész hat fotója is.

Fábián Irén Zsófia orosházi születésű, jelenleg Gyulán élő festőművész 2016-ban 15 alkotását a városnak adományozta. Az elmúlt években több neves művész felajánlásával értékes alkotásokkal gyarapodott e két gyűjtemény.

A Képzőművészeti és Iparművészeti gyűjtemények jelenleg lezárt gyűjtemények.

Az egyes gyűjteményekhez segédgyűjtemények (adattárak) is tartoznak. Külön említendő a jelentős mennyiségű kötetből álló múzeumi szakkönyvtár.

Az információs társadalom kiépülése, a múzeumi munka hatékonyabb társadalmi hasznosulása és a kultúrához való egyenlő hozzáférés elve szükségessé teszi a múzeumi gyűjtemények digitalizálását. Ez kétirányú folyamat. Egyrészt jelenti a nyilvántartások – és a bennük felhalmozódott információk digitalizálását –, másrészt maguknak a műtárgyaknak és muzeális dokumentumoknak a digitalizálását.

Az egyes gyűjteményekhez papír alapú leltárkönyvek tartoznak. Az intézményben lévő leltárkönyvek digitalizálása folyamatos, valamint számítógépes-nyilvántartásba történő rögzítésük is megoldott.

A nyilvántartáshoz az intézmény rendelkezik nyilvántartási programmal (HUNTEKA). Az utóbbi években egyre több elsőként excel táblázatba vitt adat került átkonvertálásra a rendszerbe. Ezzel párhuzamosan folyamatosan zajlik a számítógépes nyilvántartás javítása, bővítése és fejlesztése. A leltározási feladatok minden tárgyi gyűjteményt érintenek. A digitalizáláshoz kapcsolódóan a leltárkönyvi adatok ellenőrzése, szükség esetén pontosítása, helyesbítése és bővítése is folyamatos a nyilvántartásban.

A műtárgyak digitalizálása több módon történik. A kétdimenziós műtárgyak esetén szkennerek segítségével. A szkennerek mellett az intézmény rendelkezik műtárgyfotózáshoz szükséges felszereléssel (megfelelő minőségű fényképezőgép, objektívek, lámpák, fotólabor etc.), a műtárgyak (publikációs minőségű és munkafotók) fotózását egy fő végzi. A műtárgyak közül a reprezentatívak 3D szkennelést követően felkerültek a Múzeum honlapjára is.

Tudományos feldolgozó munka

A kulturális örökség tárgyainak és dokumentumainak múzeumi gyűjtése nem öncél: a belőlük kinyerhető információkkal saját múltunkkal kapcsolatos ismereteink gyarapodnak. A múzeumi tudományos feldolgozó munka szerves és elválaszthatatlan része az intézmény működésének. Ehhez megfelelően képzett, felkészült és naprakész tájékozottsággal rendelkező muzeológusgárda szükséges, amelynek tagjai részt vesznek tudományáguk szakmai közéletében, magas színvonalon publikálnak és konferenciákon adnak elő, illetve részt vállalnak tudományszervezési feladatokban. A múzeum elsősorban online felületén teszi közzé a kutatások eredményeként létrejött tanulmányokat, ezzel is segítve azok széles körű elérhetőségét, megismerését. A Mozaikok Online c. kiadványunkban teret adunk fiatal kutatóknak, egyetemi hallgatóknak is, publikációjuk megjelentetésére.

Kiállítások

A Nagy Gyula Területi Múzeumban és kiállítóhelyein több állandó kiállítás működik. Az elmúlt 25 év legnagyobb projektje a 2022-ben elnyert MGP pályázaton megvalósított két állandó kiállítás. Ezek, a múzeumban található állandó kiállítások 2024-ben nyíltak, így azok tartalma igazán újszerű, közlésmódja sok évig fenntartható, a tartalom és a látvány korszerű. A kiállítóhelyek tekintetében a Darvas-házban található kiállítás az épület állaga miatt lebontásra került. A Városi Képtárban az állandó kiállítás tárgyai két-három évente cserélődnek.

Időszaki kiállítás évente több alkalommal nyílik, melyekben helyet kapnak helyi alkotók, gyűjtők anyagai is.

Múzeumpedagógia és közművelődés

Múzeumunk gyűjteményéből és kiállításaiból kiindulva közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenységünk ismereteket és élményeket közvetít, bemutatja a muzeális intézményrendszert, biztosítva a látogatók egyéni hozzáférését a tartalmakhoz. Közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenységünk iránya a gyűjteményspecifikus közvetítés: gyűjteményünk jelenti a kiindulópontot, ezért a gyűjteménytől függő közvetítési tartalmak, formák kialakítása került a középpontba.

A közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenységet behatárolják az épületek adottságai, a foglalkoztató terek jelentősen meghatározzák a programok nagyságát és módszereit. Az udvarban lévő fedett, árammal, vízzel ellátott foglalkoztató tér kitűnő helyszín a nagyobb teret és kevésbé kényes helyszínt igénylő programokhoz. Befolyásolja és alakítja programjainkat Orosháza város és a helyi intézmények, elsősorban az iskolák igényei.

Tevékenységünk célja: az óvodától a nyugdíjas korig, minden korosztálynak új ismereteket adni, valamint ehhez olyan módszereket alkalmazni, hogy képesek legyenek a látogatók ezeket feldolgozni, miközben élvezik a tanulási folyamatot. Olyan réteget szándékozunk kinevelni, mely nem passzívan szemléli a múzeumot, nem csupán a tárgyakat, kiállításokat tekinti meg, hanem a múzeumban végzett tevékenysége nyomán megszereti az intézményt, szórakozást és élményt nyújt számára az itt eltöltött idő. A tanulók felé cél, hogy a tananyagot kiegészítő gyakorlati ismeretek megszerzésének helyévé váljon múzeumunk. A gyűjteményekhez kapcsolódó múzeumpedagógiai munka sikeres a gyakorlatban. A kézműves foglalkozások felkeltik az érdeklődést a hagyományos mesterségek iránt. A gazdag történeti múlt megismerése elősegíti az érdeklődés felkeltését saját családi hagyományaik, a település kulturális értékei iránt. A településhez tartozás tudatának, az identitástudatnak erősítésére jól bevált módszer tehát a mesterségek, a hagyományok megismertetése a kiállítások, foglalkozások által. Az állandó kiállításainkhoz kapcsolódó helytörténeti, néprajzi múzeumi

órák elérhetőek, ezeken magyarázattal, kifejtéssel, kérdés-felelettel, megfogható tárgyakkal próbáljuk felkelteni a tanulók, látogatók érdeklődését.

A tapasztalat azt mutatja, hogy több manuális tevékenységre lenne szükség. Ezek számán bővítettünk. Az élménynyújtás az egyik legfontosabb hatás, az egyik elsődleges megkülönböztető jegy az iskolai foglalkozásoktól. Több interaktív eszköz használatára van lehetőség a múzeumban, mely szintén vonzó, ezek a látogatót aktivitásra készítetik, és észrevétlenül adnak plusz tudást.

Több múzeumpedagógiai kiadványunk van, melyek közül a legjelentősebb az Orosházi pillanatok, mely 9 témakörben dolgoz fel 168 témát. Ismeretet ad, foglalkoztat, játékosan készítet cselekvésre.

2) Fejlesztési koncepció

Jövőkép

Orosháza és a kistérségben lakók által korlátlanul használható kulturális központtá válás, amelynek alapja a magas színvonalú tudományos munka, amely a gyűjteményre épül. A múzeumi élmény legyen mindenki számára hozzáférhető, átélhető, befogadható.

A Múzeum legyen a 21. század igényeinek megfelelő, korszerűen felszerelt, oktatási, kulturális, képzési és szabadidős feladatokat egyaránt támogató multifunkcionális intézmény. Szolgáltatásait az egész kistérségre, illetve a területi illetékességére kiterjedően lássa el.

Ezek a szolgáltatások egyfelől alkalmasak a közösségi tevékenységek és rendezvények támogatására, továbbá információs, szociális, prevenciós gyermek- és ifjúsági programok lebonyolítására.

A helyi társadalom identitástudatának elmélyítése érdekében, a közösségi kohézió megerősítéséért olyan műhelymunkák létrejötte, amely a mindennapi, gyakorlatias kérdésekben nyújt szakszerű segítséget. A szakmai tapasztalatra és a Múzeum által épített, illetve használt adatbázisokra támaszkodva.

Célok

Kiemelt cél a Múzeumban folyó szakmai – muzeológiai és múzeumpedagógiai közönségkapcsolati – munka színvonalának emelése, illetve a gyűjteményekhez való (digitális) hozzáférés javítása. A fejlesztési stratégia megkívánja az intézményben folyó munka korábbiaknál feszezebb szervezését.

A stratégiai tervben foglaltak megvalósításával a Múzeum:

- a helyi történelem, kultúra feldolgozása, bemutatása, illetve múzeumpedagógiai, közművelődési tevékenysége révén, együttműködve az egyházakkal, civil

szervezetekkel, szakmai szervezetekkel és a társintézményekkel hatékonyabban erősíti az intézmény lokális közösségteremtő szerepét;

- az állományvédelmi, restaurálási feltételek javításával hatékonyabban őrzi az intézményre bízott és gyűjteményeiben található tárgyi örökségelemeket;
- a kortárs képző- és iparművészeti élet szervezése és bemutatkozási lehetőségének megteremtése révén, valamint a kortárs kultúra egyéb területeinek közművelődési programokba való integrálásával hatékonyabban biztosít intézményi kereteket a kortárs kultúrának;
- a digitalizálási program megvalósítása;
- a hátrányos helyzetű csoportokat, fogyatékkal élőket célzó programok révén hatékonyabban biztosítja az esélyegyenlőséget a kulturális javakhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférésben;
- muzeológiai és múzeumspecifikus közművelődési programjaival gazdagítja a szabadidő kulturált eltöltését szolgáló kínálatot;
- virtuális kiállítások létrehozása, digitális tartalmak előállítás;
- HUNTEKA adatbázis építése;
- egész életen át tartó tanulás támogatása;
- helytörténeti kutatások támogatása, helytörténeti műhely létrehozása;
- együttműködés a helyi intézményekkel, civil szervezetekkel;
- területi kapcsolati háló tovább építése;
- a múzeum közösségi szerepének erősítése;
- szakmailag felkészült, innovatív, elhivatott munkatársak vegyenek részt a múzeumi célok elérésében.

A Nagy Gyula Területi Múzeum célja egy új típusú élményigényt nyújtani szándékozó, látogatói elvárásokhoz igazodó, a helyi kulturális javak, tárgyi és szellemi emlékek alapján felépített programközpontú, valódi szolgáltatási kínálatot adó múzeum létrehozása.

Épületállomány és infrastruktúra

A Nagy Gyula Területi Múzeum épülete a felújításnak köszönhetően jó állapotban van. A nyílászárók cseréje és a fűtés korszerűsítése tenné még vonzóbbá, és ezzel költséghatékonyabb működést lehetne elérni. A kiállítóhelyek mindegyike felújításra szorul. A Városi Képtár tetőhéjazatát cserélni, emeleti mennyezetét részlegesen cserélni szükséges. Klímarendszerét és fűtését korszerűsíteni kell. A Darvas József Irodalmi Emlékház felújításra szorul, a dolgot árnyalja, nehezíti, hogy Műemléki védetség alatt van az épület.

Raktáraink állapota nem jó, azok is felújításra szorulnak. A legjobb megoldás egy új tömbraktár lenne, ahol az állagvédelem szempontjait figyelembe véve külön lehetne tárolni a tárgyakat anyagaik szerint. Így a helyiségekben minden tárgytípus olyan ideális közegben lenne, amely megfelel a műtárgyvédelemnek.

Humánerőforrás-gazdálkodás

A hatékony és magas színvonalú múzeumi feladatellátás jól képzett, folyamatos megújulásra kész, teljesítményorientált s elkötelezett munkatársi gárda nélkül nem képzelhető el. Ennek fontos eleme a bérek rendezése. A közalkalmazotti bértáblától örökölt anomáliák következtében a bérek nem kellően differenciáltak: a teremőrök és a muzeológusok bére közötti különbség nem fejezi ki a befektetett munkában illetve felelősségben tetten érhető különbséget.

A muzeológusokkal szemben elvárt a folyamatos tudományos tevékenység, a tudományos és szakmai közéletben való aktív részvétel. Ennek keretében évente az alábbi kötelezettségeknek kell eleget tenniük:

- publikációs kötelezettség: a múzeumi évkönyvben vagy más tudományos igényű nyomtatott publikációs fórumon legalább egy, minimum fél ív terjedelmű tanulmány/forrásközlés;
- vagy előadás tartása egy tudományos konferencián;
- ismeretterjesztés: évente legalább egy előadás a múzeum előadássorozatában vagy más közgyűjteményi, illetve közművelődési intézménynél.
- a szakmailag felkészült, innovatív, elhivatott munkatársak vegyenek részt a múzeumi célok megvalósításában

Gyűjteményi munka

Mindenfajta múzeumi tevékenység alapját a gyűjteményi munka adja. A gyűjteménygyarapításnál az ad hoc ötletek megvalósítását fel kell váltania a tervszerűségnek. Ehhez megfelelő anyagi forrás szükséges, a megfelelő gyűjteménygyarapítási koncepció nem elégséges. Így lehet biztosítani azt, hogy olyan gyűjtőmunka folyjon a múzeumban, mely illeszkedve az adott gyűjtemény sajátosságaihoz, meghatározza a gyűjteményezés irányát és a beszerzendő tárgycsoportokat. Ez kiemelten érvényes a helytörténeti gyűjteményre, ahol különösen nagy figyelmet kell fordítani Orosháza és kistérsége történetének új- és legújabb kori periódusaival kapcsolatos tárgyi- és dokumentumanyag tudatos gyűjtésére. A szerzeményezés tehát e téren nem elégedhet meg az esetleges módon felkínált tárgyak/dokumentumok elfogadásával. A gyűjtési koncepciónak reagálnia kell a város fejlődésének újabb tendenciáira, és meg kell határozni – a korlátozott anyagi erőforrások és a

véges raktári kapacitás okán — a gyűjtés prioritásait is. Ez utóbbi azért is nagyfokú körültekintést igényel, mivel a korábbi koroknál a már meglévő gyűjtemény kiegészítése, bővítése, addig a jelenkoránál a primer gyűjtés a cél. Ebbe éppúgy beletartozik a város folyamatosan átalakuló képének digitális fotókon való megörökítése, mint a napjaink történéseit dokumentáló tárgyak (pl. használati tárgyak, ruhák etc.), valamint a helyi társadalom mikroszintjeit bemutató tárgyak, dokumentumok szerzeményezése. A legújabb kori történeti gyűjtésben szükséges a proaktív módszerek alkalmazása, amely a város polgárainak megszólításával, hirdetések és rendezvények szervezésével tudatosan törekszik a közelmúlt és a félmúlt jellegzetes tárgyainak és dokumentumainak begyűjtésére.

Tudományos feldolgozó munka

A szakmai munka kiemelt feladata a tudományos kutatás, ezen alapul a teljes múzeumi tevékenység a gyűjteményfejlesztéstől a nyilvántartási munkálatokon át egészen a kiállítások rendezéséig, a bemutatásig. A tudományos kutatás koncepciójának kialakításában arra kell törekedni, hogy az összes szakág tekintetében fel legyen dolgozva a város, és kistérség legfontosabb eseményei, kulturális és természeti értékei. A muzeológusok ezért összehangolt kutatásokat kell végezzenek. Hiánypótló eredmények feltárására kell törekedni a régészet, a néprajz és a történettudomány területén. Fontos ezen kutatási eredmények közlése, elérhetővé tétele.

Fontos, hogy a gyűjteményi anyag, mely háttéranyagot biztosít a tudományos kutatásoknak, elérhetőek legyenek a külső kutatók számára is.

Kiemelt jelentőségű a helytörténeti kutatások támogatása, helytörténeti műhely létrehozása

- a szolgáltatás kidolgozása, a felhasználás feltételeinek szabályai,
- munkacsoport kialakítása,
- források feltérképezése (adatbázisok, keresők),
- marketing,
- helytörténeti kutatók felkeresése, a műhely működtetése.

Kiállítási stratégia

A kiállítás a múzeumi munka leglátványosabb eleme és eredménye. Az utóbbi időszakban a múzeumok megújulását/megújítását célul kitűző elméletek a kiállítási metodikát is revízió alá vették. Az ismeretek átadásának specifikumát a kiállításokban abban látjuk, hogy eredeti műtárgyakon keresztül, a műtárgyak által teremtett kontextusok révén, a látogató meglévő, gyakorta látens ismereteinek aktivizálásával ad intellektuális és/vagy esztétikai élményt.

A hangsúly az értéktartalmú közvetítésen van, a látogatóknak kínált kiállítások szervezésénél az alábbi tényezők a legfontosabbak:

- látható legyen a mögöttes kutatómunka, azok eredményei elérhetőek legyenek
- hordozza az egész életen át tartó tanulás lehetőségét
- legyenek látványos tárlatok
- vigyenek újdonságot, új megközelítésmódot a kiállítóterekbe
- nyújtsanak élményt

Cél a múzeumban létrejött állandó kiállítások után a kiállítóhelyek állandó kiállításainak újragondolása és megvalósítása.

Az időszaki kiállítások esetében olyan színvonalas tárlatok megvalósítása, melyek biztosítják az élmény, az ismeret és az esztétikum együttes hatását.

Fontos feladat a múzeum számára a helyi művészeti élet szervezése, valamint az, hogy bemutatkozási lehetőséget biztosítson kortárs képzőművészeknek. A kortárs művészet bemutatása, valamint a kortárs gyűjtemény fejlesztése egyértelműen fontos feladat.

Múzeumpedagógia és közművelődés

A kiállításban potenciálisan benne rejlő ismeretek az egyes látogatók számára – többnyire – csak korlátozottan tárulnak fel. Ennek legfőbb oka, hogy a látogató saját előzetes tudásának tükrében értelmezi a kiállítást, s nincs feltétlenül birtokában azoknak az ismereteknek és annak a komplex látásmódnak, amely az információk minél teljesebb körű kibontásának feltétele. Ezt a helyzetet a múzeumpedagógia tudja feloldani azzal, hogy segít a látogatói csoportoknak – sajátosságaikhoz igazodva – a kiállítás lehetséges olvasataiból minél többet feltárni.

A múzeumpedagógia területén a programkínálatot folyamatosan, minden szakág (helytörténet, régészet, néprajz) bevonásával frissíteni, illetve bővíteni kell.

A múzeumi programok szervezésével minden korosztály esetében tehát azt kell elérni, hogy az előzetes bejelentkezés nélkül múzeumba érkező látogató minél hatékonyabban be tudjon kapcsolódni a múzeum világába, minél jobban megértse, mit akar üzeni számára az adott rendezvény, kiállítás, vagy az egész múzeum.

Közművelődési koncepciónk célja, hogy a múzeum az eddigi tapasztalatokra építve, lehetőség szerint minden látogatónak gyarapítsa műveltségét, készségeit, ismereteit, elérhetővé téve múltunk, hagyományaink ismeretanyagát.

Programjaink fontos szempontjai:

- helyi identitástudat erősítése
- egész életen át tartó tanulás támogatása
- ismeretterjesztés

- magas szintű szakmai tudás
- nyújtsanak élményt
- keltsék fel az érdeklődést
- aktív részese legyen a befogadó

Programelemek, melyekre tapasztalat szerint a továbbiakban is szükség van, ezek számát növelni lehet:

- nyári táborok
- helytörténeti vonatkozású tartalmak
- hagyományos kézműves foglalkozások
- szakmai előadások, kulisszatitkok feltárása
- zenés programok
- szakmai tárlatvezetések
- manuális tárgyalgó foglalkozások,
- tehetséggondozás,
- családi rendezvények.

A Múzeum kezdeményező minden kulturális intézménnyel való együttműködéssel kapcsolatban.

Minden orosházi kulturális intézménnyel volt és van közös projekt. Törekedni kell a helyi szintű együttműködések során a város humánerőforrásának mind szélesebb körű bevonására, melynek köszönhetően színesebb kulturális élet és hatékonyabb munkavégzés lesz az eredmény.

Fontos, hogy a meglévő köznevelési intézmények mellett minél több intézménnyel legyen aktív együttműködése az intézménynek.

Helyzetértékelés

SWOT

Erősségek	Gyengeségek
Épület, infrastruktúra	
az épület a városközpont közel van	az épület eredetileg nem múzeumi célra épült
önálló épületben van a múzeum	az akadálymentesítés részleges
jól megközelíthető, parkolási lehetőséggel	raktárak állapota és mennyisége nem megfelelő és nem elegendő
megfelelő mennyiségű fedett kerékpártároló az udvaron	oktatótér hiánya
fedett kerthelység, hagyományos kültéri kemencével	múzeumi bolt és kávézó hiánya

az épület rendelkezik elektronikus és mechanikai védelemmel, tűzvédelmi rendszerrel	ruhatár hiánya
	kicsi a kiállítótér
Személyzet	
múzeumi munkaköröknek megfelelő szakirányú végzettség	nehézségek az infokommunikációs technika alkalmazása terén
kötődés a múzeumhoz, motiváció	fiatal kollégák ismertsége a városban
rugalmas alkalmazkodás a területi feladatokhoz	jelentős változások a szakmai munkakörökben
szakmai ismeretek folyamatos bővítése, frissítése	
dinamikus fiatal csapat	
múzeum szakmai megítélése (fémkeresősök, családi múzeum)	
rendszergazda	
Múzeumlátogatók	
biztos célcsoport	kevés spontán látogató
pályázatokba bevonható partnerek	gyenge turisztikai kapcsolatrendszer
	honlap látogatottsága alacsony
Szervezés, irányítás	
telephelyek, szolgáltatások összehangolása	javítandó a belső kommunikáció
jó csapatmunka	
minőségirányítási szemlélet bevezetése	
jó kapcsolat a fenntartóval, szakmai szervezetekkel	
Gyűjtemények	
jelentős, értékes gyűjtemények	a gyűjteményfejlesztés anyagi és fizikai korlátokba ütközik
rendszerezett műtárgyi állomány	digitalizált állomány nagysága
HunTéka, digitális nyilvántartás	
Szolgáltatások	
jó kapcsolat a látogatókkal	nem ismerjük eléggé a felhasználói igényeket
jó kapcsolat a kutatókkal	
személyes szolgáltatásmenedzsment	
Rendezvények	
családi napok	humán erőforrás részleges hiánya

nyári táborok	
közösségi szolgálatban résztvevő diákok	
Kapcsolatok	
civil szervezetekkel való kapcsolatok	akadozó kommunikáció
oktatási intézményekkel való kapcsolatok	
kulturális intézményekkel való kapcsolatok	
helyi média	
Eszközök	
magas színvonalú interaktív eszközök	elavult informatikai eszközök cseréje
sokféle eszköztár	
speciális berendezések, eszközök sérülteknek	
HUNTEKA Qulto Education	
használható IKT eszközök	

Külső környezet

Lehetőségek	Veszélyek
Innováció	
innovatív szemlélet	érdeklődés hiánya
reklám, marketing	motiváció hiánya
LLL „az egész életen át tartó tanulást” elősegítő múzeumpedagógiai program	
kiállításokhoz kapcsolódó kiegészítő rendezvények kidolgozása	
elektronikus tartalomszolgáltatás	
igényfelmérés	
Demográfiai tényezők	
rendszeres múzeumlátogató csoportok	csökkenő népesség
	kiszámíthatatlan érdeklődés
	csökkenő kulturális turizmus
Technikai, technológiai fejlődés	
az internet és a világháló új együttműködési formákat kínál	eszközök avulása
gyűjtemények digitalizálása új lehetőségeket teremt	szoftverek követése, frissítése
Gazdasági környezet	

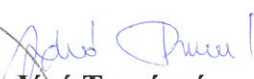
új források bevonása pályázatokból	kevesebb támogatás a fenntartásra
múzeumi bolt	az épületek felújításának forrása
több tábor	szponzoráció, mecenatúra hiánya
egyéb térítéses szolgáltatás bevezetése	múzeumi normatíva hiánya (állami)
	szűkülő pályázati lehetőségek
	nem lesznek a múzeum számára elérhető EU-s források
	alacsonyabb bérezés
Jogi környezet	
a szerzői jogi törvény lehetőséget ad az oktatási, kutatási célok megvalósítására	adatvédelmi törvény betartása

13. Záró rendelkezés ³

1. A Nagy Gyula Területi Múzeum Stratégiai terve 2025. június 15. napján lép hatályba és 2030. június 14. napjáig hatályos.
2. A jelen stratégiai terv alapján évente munkaterv készül határidők és felelősök megjelölésével.

Orosháza, 2025. április 22.

Józó Tamásné

múzeumigazgató

³ 2025. május 6-tól módosította a 170/2025. (V.06.) K.t. határozat mellékleteként kiadott „Orosháza Város Önkormányzat Nagy Gyula Területi Múzeuma Szervezeti és Működési Szabályzatának 7. módosítása”

